

พรเทพ ทวีกาญจน์

ผู้บริหารสำนักทรัพยากรบุคคล

บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

กรณีศึกษา **อำนาจ**

การจัดการทรัพย์สินของผู้เยาว์

เด็ก บางคนอาจโชคร้ายที่คาบซ้อนเงินซ้อนทองมาเกิดหรือไม่ก็บุพการีโอนทรัพย์สินใส่ชื่อผู้เยาว์เอาไว้ เช่นนี้แล้วเมื่อเป็นทรัพย์สินของผู้เยาว์ ผู้เยาว์ก็ต้องจัดการเอง แต่หากยังไม่บรรลุนิติภาวะ คือ อายุ 20 ปีบริบูรณ์หรือจดทะเบียนสมรสเมื่ออายุครบ 17 ปีบริบูรณ์ ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 19 ที่บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์ และบรรลุนิติภาวะเมื่ออายุยี่สิบปีบริบูรณ์” และมาตรา 20 ที่บัญญัติไว้ว่า “ผู้เยาว์ย่อมบรรลุนิติภาวะเมื่อทำการสมรส หากการสมรสนั้นได้กระทำตามบทบัญญัติมาตรา 1448” และมาตรา 1448 ที่บัญญัติว่า “การสมรสจะทำได้ต่อเมื่อชาย และหญิงมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์แล้ว แต่กรณีที่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจอนุญาตให้ทำการสมรสก่อนนั้นได้”

ผู้เยาว์จะดำเนินการอะไรที่ไม่ใช่เรื่องที่ต้องทำเองเฉพาะตัวหรือการใดๆ ซึ่งเป็นการสมแก่ฐานานุรูปแห่งตนอันจำเป็นในการดำรงชีพตามสมควร ก็ต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรม

หรือผู้ใช้อำนาจปกครองเสียก่อนหรือให้ผู้แทนโดยชอบธรรมจัดการแทนให้ ตามมาตรา 22 บัญญัติไว้ว่า “ผู้เยาว์จะดำเนินการใดๆ ต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมก่อน การใดที่ผู้เยาว์ได้ทำลงโดยปราศจากความยินยอมเช่นนั้นเป็นโมฆะ เว้นแต่จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น”

ในสภาพความเป็นจริงผู้เยาว์ส่วนใหญ่เปรียบเสมือนผ้าขาวที่ถูกย้อมหรือชักจูงไปในทางใดๆ ได้ง่าย ยังไม่มีเล่ห์เหลี่ยมทันคนหรือมีความคิดซับซ้อนซ่อนเงื่อนมากเท่าผู้ใหญ่ กฎหมายจึงจำต้องคุ้มครองทรัพย์สินของผู้เยาว์ว่า นิติกรรมใดๆ อันเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์รวม 13 ประการ ผู้ใช้อำนาจปกครองจะกระทำมิได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเสียก่อน ไม่ใช่ทำไปก่อนแล้วค่อยไปขออนุญาตศาลในภายหลัง ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะให้มีการคุ้มครองทรัพย์สินและกิจการบางอย่างที่สำคัญของผู้เยาว์ เมื่อศาลได้ไต่สวนแล้วเห็นเป็นการสมควรก็สั่งอนุญาตแล้ว ผู้แทนโดยชอบธรรมจึงอาศัยคำอนุญาตของศาลไปดำเนินการได้ดังที่กฎหมายบัญญัติไว้ต่อไป

ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 1574 บัญญัติว่า “นิติกรรมใดอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ดังต่อไปนี้ ผู้ใช้อำนาจปกครองจะกระทำมิได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต

(1) ขาย แลกเปลี่ยน ขายฝาก ให้เช่าซื้อ จำนอง ปลดจำนอง หรือโอนสิทธิจำนอง ซึ่งอสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้

(2) กระทำให้สุดสิ้นลงทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งทรัพย์สินสิทธิของผู้เยาว์อันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์

(3) ก่อตั้งภาระจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บกิน ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์ หรือทรัพย์สินอื่นใดในอสังหาริมทรัพย์

(4) จำหน่ายไปทั้งหมดหรือบางส่วน ซึ่งสิทธิเรียกร้องที่จะให้ ได้มา ซึ่งทรัพย์สินในอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ที่อาจจำนองได้หรือสิทธิเรียกร้องที่จะให้ทรัพย์สินเช่นนั้นของผู้เยาว์ปลอดจากทรัพย์สินที่มีอยู่เหนือทรัพย์สินนั้น

(5) ให้เช่าอสังหาริมทรัพย์เกินสามปี

(6) ก่อซื้อผูกพันใดๆ ที่มุ่งให้เกิดผลตาม (1) (2) หรือ (3)

(5) ให้กู้ยืมเงิน

(6) ให้โดยเสนาหา เว้นแต่จะเอาเงินได้ของผู้เยาว์ให้แทนผู้เยาว์ เพื่อการกุศลสาธารณะ เพื่อการสังคม หรือตามหน้าที่ธรรมจรรยา ทั้งนี้พอสมควรแก่ฐานานุรูปของผู้เยาว์

(7) รับการให้โดยเสนาหาที่มีเงื่อนไขหรือคำภาระติดพัน หรือไม่รับการให้โดยเสนาหา

(8) ประกันโดยประการใดๆ อันอาจมีผลให้ผู้เยาว์ต้องถูกบังคับชำระหนี้หรือทำนิติกรรมอื่นที่มีผล ให้ผู้เยาว์ต้องรับเป็นผู้รับชำระหนี้ของบุคคลอื่นหรือแทนบุคคลอื่น

(9) นำทรัพย์สินไปแสวงหาผลประโยชน์นอกจากในกรณีที่เป็นบัญญัติไว้ในมาตรา 1598/4 (1) (2) หรือ (3)

(10) ประณีประนอมยอมความ

(11) มอบข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการวินิจฉัย

ประเด็นมีปัญหาว่า มารดาทำสัญญาจะขายที่ดิน โดยไม่มีเงื่อนไขว่าจะไปจดทะเบียนโอนขายที่ดินกันต่อเมื่อศาลอนุญาตแล้ว สมบูรณ์หรือไม่ ประเด็นดังกล่าวนี้ศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า **สัญญาจะซื้อจะขายที่ดินรายพิพาทของจำเลยซึ่งเป็นผู้เยาว์ที่มารดาทำกับโจทก์ไม่มีเงื่อนไขว่าจะไปจดทะเบียนโอนขายที่ดินนั้นต่อเมื่อศาลอนุญาตแล้ว เห็นได้ว่า คู่สัญญามีได้มีเจตนาที่จะขออนุญาตต่อศาล จึงไม่สมบูรณ์ผูกพันจำเลย (ไม่ผูกพันผู้เยาว์) แม้ต่อมารดาจะยื่นคำร้องต่อศาลขออนุญาตทำนิติกรรมขายที่ดินรายพิพาทแทนจำเลย และศาลมีคำสั่งอนุญาต ก็ทำให้นิติกรรมซึ่งไม่สมบูรณ์อยู่ก่อนแล้วกลับสมบูรณ์ขึ้นได้ไม่**

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3169/2524 ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 1546 เดิม ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในขณะที่มีการทำสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินรายพิพาท การขายที่ดินหรือการทำ

สัญญาจะขายที่ดินของผู้เยาว์ เป็นนิติกรรมอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมจะแทนผู้เยาว์มิได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต หากฝ่าฝืนกระทำนิติกรรมย่อมไม่สมบูรณ์ หากผู้แทนโดยชอบธรรมทำสัญญาจะขายที่ดินของผู้เยาว์โดยมีเจตนาจะยื่นคำร้องขออนุญาตต่อศาลในภายหลัง ก็จะต้องระบุเงื่อนไขไว้ในสัญญาว่าจะไปจดทะเบียนโอนขายที่ดินนั้นต่อเมื่อศาลอนุญาตแล้ว ซึ่งเป็นการกำหนดให้นิติกรรมเป็นผลต่อเมื่อเงื่อนไขสำเร็จ แต่ตามสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินรายพิพาทที่นางมะลิ ยีสมัน ทำกับโจทก์หาได้มีการกำหนดเงื่อนไขเช่นที่ว่ามานี้ไว้แต่อย่างใดไม่ แสดงให้เห็นว่าคู่สัญญามีได้มีเจตนาที่จะขออนุญาตต่อศาล อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว นิติกรรมสัญญาจะซื้อจะขายที่ดินรายพิพาทจึงไม่สมบูรณ์ผูกพันจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นผู้เยาว์

แม้ต่อมานางมะลิ ยีสมัน จะได้ยื่นคำร้องต่อศาลขออนุญาตทำนิติกรรมขายที่ดินรายพิพาทแทนจำเลยทั้งสอง และศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ขายได้ ก็มีใช่เป็นการปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งกำหนดไว้ในสัญญา การที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตในภายหลัง หากทำให้นิติกรรมซึ่งไม่สมบูรณ์อยู่ก่อนแล้วกลับสมบูรณ์ขึ้นได้ไม่ ดังนั้น สัญญาจะซื้อจะขายที่ดินรายพิพาท ซึ่งนางมะลิ ยีสมัน ทำไว้กับโจทก์จึงไม่มีผลผูกพันจำเลยทั้งสอง โจทก์จะฟ้องบังคับให้จำเลยทั้งสองโอนขายที่ดินไม่ได้ คดีไม่จำเป็นที่จะต้องวินิจฉัยปัญหาข้ออื่นต่อไปที่ศาลอุทธรณ์พิพากษาให้จำเลยทั้งสองไปทำนิติกรรมจดทะเบียนโอนขายที่ดินรายพิพาทให้แก่โจทก์นั้น ไม่ต้องด้วยความเห็นของศาลฎีกา ฎีกาของจำเลยทั้งสองฟังขึ้น พิพากษากลับ ให้ยกฟ้องโจทก์ไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

บทสรุปสังคาย การจะทำนิติกรรมอะไรที่เกี่ยวกับเด็กหรือผู้เยาว์ ก็อย่าได้คิดว่าผู้แทนโดยชอบธรรมจะให้ความยินยอมหรือทำแทนหรือคิดว่าคอยไปให้สัตยาบันในภายหลังได้เสมอไป เพราะมีฉะนั้นอาจต้องมีสติความพึงระวังแต่บังคับถึงสิทธิในส่วนของเด็กผู้เยาว์ไม่ได้ หรือถูกฟ้องเพิกถอนในภายหลังเอาได้ ดังนั้นทางที่ดีแล้วจึงต้องศึกษาให้รอบคอบว่าเป็นกรณีที่ต้องขออนุญาตศาลหรือไม่ แล้วดำเนินการให้เรียบร้อยเสียก่อน จะได้ไม่ต้องมาเดือดร้อนตามแก้ปัญหากันในภายหลัง